

Örfümüzde saygı vardır

Diyarbakır'dan okuyucumuz: "1- İslâmiyet'e ve sünnet-i seniyyeye göre bir insan kayınpeder ve kayınvalidesine nasıl hitap etmelidir? Onlara anne ve baba diye hitap etmek doğru mudur? 2- İnsan evlendiği eşiyle farklı mezheplerde ise ikisinden birinin diğerine uyması gerekir mi? Kadının erkeğe uyması daha efdal midir? Her iki eş kendi mezhebi üzere amel etmeye devam edebilir mi?"

1-Damat ile kayınvalide ve gelin ile kayınpeder arası mahremiyeti Kur'ân, iki âyetiyle düzenlemiştir. Bu âyetlerden birisinde, bir kimsenin "kendi annesi" ile "hanımının annesine" neredeyse aynı sıfatı vermiş; 1 diğerinde de, bir hanımın "kendi babası" ile "kocasının babasına" yine aynı sıfatı vermiştir. 2

Demek, Kur'ân'a göre saygı ve hürmet bakımından:

a) Erkeğe, eşinin annesi ve babası, kendi annesi ve babası ile birdir. Dolayısıyla erkek, kendi anne ve babasına gösterdiği saygı, hürmet, şefkat ve muhabbeti, eşinin anne ve babasına da göstermelidir.

b) Hanımlar da eşlerinin anne ve babaları için, aynı yükümlülüğü taşımaktadırlar.

Bu cümleden olarak, Anadolu'da yerleşmiş âdetlerden; meselâ kocanın, kayınvalidesine "anne"; kayınpederine "baba" diye hitap etmesi; gelin hanımın da kayınvalidesine "anne", kayınpederine "baba" diye hitap etmesi Kur'ân'a ters düşen bir âdet değildir. Kayınvalideye ve kayınpedere, örfün benimsediği ve saygısızlığı da çağrıştırmayan başka ifâde ve hitap şekilleri de kullanılabilir.

2- Karı kocanın farklı mezheplerde olmaları, kendilerine bazı amelî zorluklar getirebilir. Bunların başlıcaları:

- 1) Bir âilede farklı mezhep görüşleri amelde bir takım yanlışmalara ve yanlış anlamalara sebep olabilir.
- 11) Bir âilede farklı mezhep salikleri bilmedikleri hususlarda daha yalnızdırlar.
- 111) Aynı mezhepte oluşun getirdiği uygulama birliğinden doğan kolaylıklardan da mahrum olurlar.

Bununla berâber karı koca eğer her biri farklı mezheplerde iseler ve her birisi kendi mezhebinin ilmihalini gerektiği kadar ve doğru biçimde biliyorsa, her birisi kendi mezhebinin hükümleri ile amel edebilir. Karı kocanın aynı mezhepte olmaları veya

birbirlerinin mezheplerine uymaları şart değildir. Bu konuda yekdiğerine baskı veya telkin yapmaları doğru da değildir. Her birisinin hak bir mezhepte bulunması kâfidir.

Mezhep seçimini genelde aile ocağında yaparız. Âilemizde bize hangi mezhebin ilmihali öğretilmişse, onunla amel yapmaya başlarız. Böylece o mezhebi seçmiş oluruz. Sonradan bir diğerk hak mezhebe geçmek istersek şayet, geçmek istediğimiz mezhebin ilmihalini öğrenmemiz ve amelimizi bu mezhebe göre düzenlememiz, bu mezhebe geçmemiz için yeterlidir. Böylece mezhebimizi değıştirmiş, yeni bir mezhebe geçmiş oluruz.

Fakat mezhep seçiminde eşlerin birbirlerine karşı herhangi bir sorumlulukları yoktur. Kadın mezhep seçimini müstakil yapar. Bu konuda kocasına uyması daha efdal değildir. Daha efdal olan, hangi mezhebi daha iyi biliyor ise o mezhebi uygulamasıdır. Koca da böyledir. Yani eşlerin birbirlerinin mezheplerini seçme zorunlulukları yoktur. Bu konuda erkek de, kadın da, çocuklar da bağımsızdırlar, bağımsız hareket edebilirler.

Yalnız, unutulmamalıdır ki, bir zorunluluk olarak değil; aynı çatı altında bulunmalarından dolayı uygulama kolaylığı sağlaması gerekçesiyle, tercihen, evde en rahat uygulama imkânı bulunan, veya en çok tercih edilen, ya da en çok bilinme ve öğrenilme imkânı bulunan bir mezhep ortak olarak seçilebilir. Bu konuda mezhep taassubuna gitmeden, en iyi uygulama imkânı bulunduğu düşünölen bir mezhepte karar kılınabilir.

Dipnotlar:

1- Nisâ Sûresi: 23.

2- Nûr Sûresi: 31.